

POLITIEK MEMORANDUM GRIP | VERKIEZINGEN 2019

Vlaamse en federale verkiezingen mei 2019: op weg naar een inclusief beleid

Versie najaar 2018

.....
GRIP vzw | Vooruitgangsstraat 323 | 1030 Brussel
T. 02/214.27.60 | info@gripvzw.be | www.gripvzw.be
.....

Inhoud:	Pagina
1. Voorwoord	4
2. Een beleid voor inclusie	5
3. Een dozijn speerpunten	7
4. Aandachtspunten voor alle domeinen	8
5. Aandachtspunten voor verschillende domeinen	10
5 a) Gelijkekansenbeleid	10
5 b) Onderwijs	12
5 c) Werk	15
5 d) Wonen	17
5 e) Welzijn	20
5 f) Federaal beleid tegemoetkomingen	22
5 g) Media	24
5 h) Mobiliteit	26
5 i) Ruimtelijke Ordening	29
5 j) Tewerkstelling personen met een handicap bij de overheden	30
6. Slotwoord	33

In een samenleving waarin **inclusie de norm** is 'horen alle burgers erbij, ongeacht hun verschillen en met respect voor hun verscheidenheid'.

Inclusie is het recht op volwaardige deelname aan de samenleving op gelijke voet met andere burgers, een onafhankelijk leven met gelijke keuzemogelijkheden en met respect voor individuele keuzes.

1.Voorwoord

Beste beleidsmaker,

Kent u GRIP vzw? GRIP staat voor Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een handicap en is een mensenrechtenorganisatie die streeft naar gelijke rechten, gelijke kansen en inclusie voor iedere persoon.

In een inclusieve samenleving staan zelfbeschikking en evenwaardige behandeling voorop. De drempels voor volwaardige participatie zijn weggewerkt.

Dat we vandaag nog niet kunnen spreken van een inclusieve samenleving merken we aan talloze getuigenissen.

Door een niet inclusieve kijk op handicap en een gebrek aan toegankelijkheid, ondersteuning en aanpassingen belanden personen met een handicap nog vaak in aparte voorzieningen.

Ze hebben minder 'grip' op hun eigen leven.

GRIP roept alle politici op om zich te engageren om hier verandering in te brengen en op te komen voor inclusie, voor én na de verkiezingen van 2019.

We roepen op om in de verkiezingsprogramma's een pakket voorstellen op te nemen die een inclusief beleid stevig op de rails zetten.

We roepen op om deze punten in de toekomstige regeerakkoorden te verankeren en ze in de beleidsnota's van de nieuwe ministers op te nemen.

In dit memorandum geven we u een opsomming van voorstellen voor een inclusief beleid.

Daarover gaan we graag met u in gesprek!

Luc Demarez

Voorzitter GRIP

2. Een beleid voor inclusie

We hebben onze samenleving decennialang zo georganiseerd dat personen met een handicap samen of 'in groep' in aparte plaatsen kunnen leven. Te snel worden personen met een handicap doorverwezen naar goed uitgebouwde aparte gesegregerde circuits.

Het beleid ondersteunt nog steeds in belangrijke mate vormen van segregatie. Dit is verankerd in regelgeving en uit zich in de besteding van overheidsbudgetten.

Personen met een handicap die toch in de samenleving leven, hebben dan weer niet dezelfde kansen als andere burgers om volwaardig te participeren. De nodige financiering ontbreekt om die mogelijkheden te creëren.

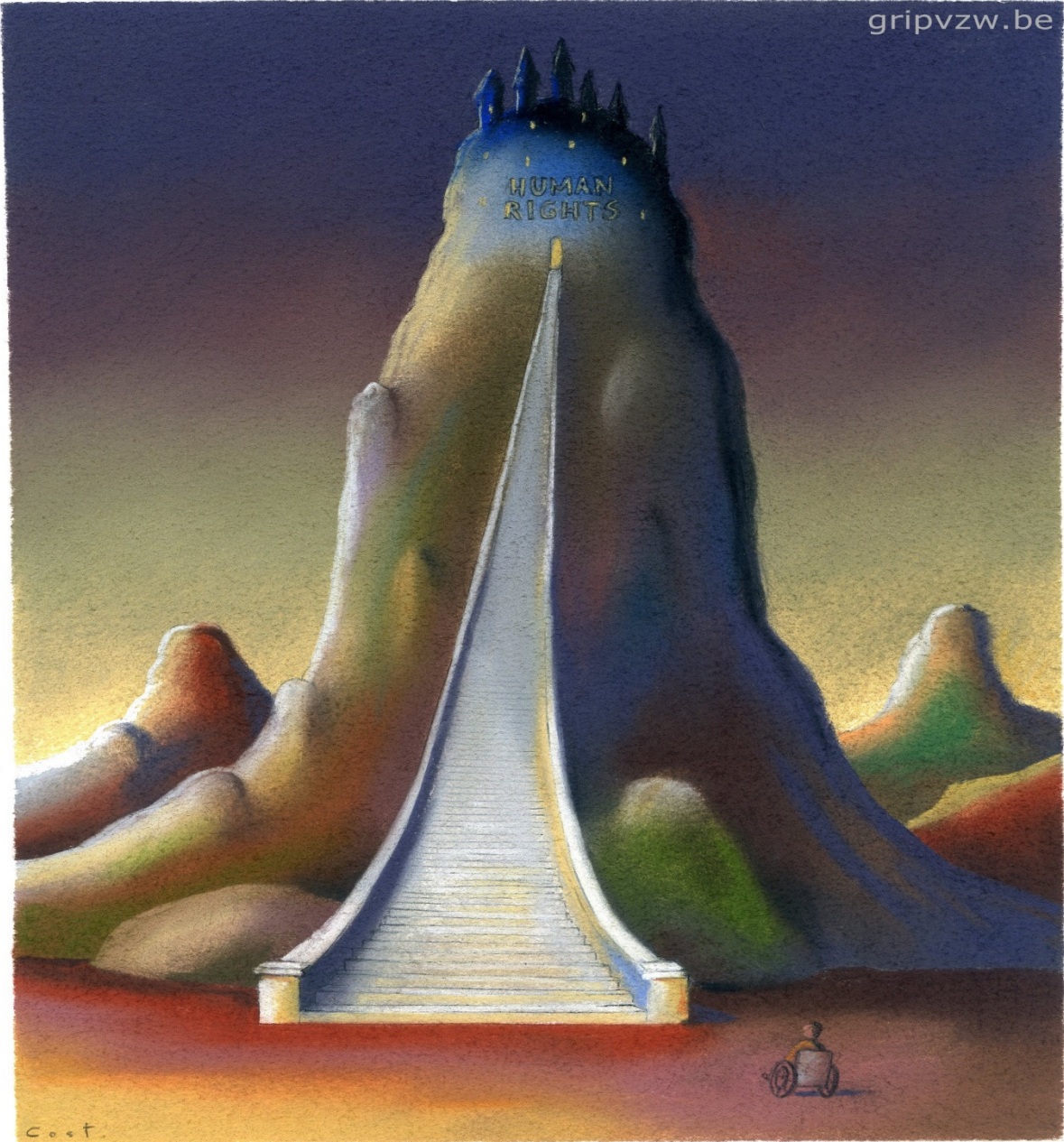
Dit is een situatie waarin de mensenrechten van personen met een handicap voortdurend bedreigd en geschonden worden. Daarom is er nood aan een beleid dat zeer actief inclusie gaat ondersteunen. Dit zal op alle domeinen moeten gebeuren en vanuit een gezamenlijke visie op inclusie en deinstitutionalisering. Deinstitutionalisering is een proces waarbij personen met een handicap weer kansen krijgen of kansen behouden om een onafhankelijk leven te leiden midden in de samenleving.¹

Enkel zo kunnen we van een realiteit van uitsluiting, segregatie en integratie evolueren naar een realiteit van inclusie.

Die gezamenlijke visie zou het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (VRPH) als leidraad moeten nemen. Dit gaat uit van het burgerschapsmodel en een visie op een diverse samenleving.

Elke mens is een volwaardige burger en heeft dezelfde rechten om net als iedereen deel uit te maken van de maatschappij. Ieder individu heeft eigen talenten en deze diversiteit is een meerwaarde voor vandaag en voor de toekomst van onze samenleving.

¹ Meer informatie over de visie op inclusie en deinstitutionalisering vindt u in de standpuntnota deinstitutionalisering van GRIP, op https://cdn.digisecure.be/grip/2017821144637914_standpuntnota-grip-2014.2--deinstitutionalisering--nov-2014.pdf

3. Een dozijn speerpunten

Er zijn veel meer dan een dozijn maatregelen nodig om inclusie te bereiken. Met de volgende twaalf punten geraken we al een heel eind op weg geraken.

1. ALGEMEEN REGERINGSBELEID (Vlaams en federaal): Opmaak en start uitvoering van een plan voor deinstitutionalisering en inclusie dat alle domeinen omvat;
2. GELIJKEKANSENBELEID: Heroprichting en financiering van het Steunpunt Gelijkekansenbeleid voor beleidsvoorbereidend academisch onderzoek;
3. GELIJKEKANSENBELEID: De Vlaamse Adviesraad Handicap opnemen in de wetgeving (met inbegrip van een verplichte betekenisvolle consultatie bij relevante ontwerpregelgeving);
4. ONDERWIJS: Volwaardige ondersteuning voor elk kind zodat inclusief onderwijs mogelijk is;
5. WELZIJN: Realisatie van een recht op ondersteuning: toegang verzekeren tot een persoonlijk budget voor persoonlijke assistentie en een budgetverhoging wanneer nodig;
6. WERK: Invoering van een kader voor individueel maatwerk waardoor er voldoende ondersteuning en aanpassingen zijn bij tewerkstelling;
7. WONEN: Quotum van 10% voor aangepaste en 20% voor aanpasbare sociale woningen;
8. MOBILITEIT: Een plan voor een echte inhaalbeweging op vlak van toegankelijkheid openbaar vervoer (waaronder garantie op assistentie bij gebruik openbaar vervoer);
9. RUIMTELIJKE ORDENING: Plan voor gefaseerde aanpassing in functie van integrale toegankelijkheid van bestaande gebouwen en openbare ruimte;
10. BINNENLANDS BESTUUR: Quota voor tewerkstelling personen met een handicap bij de overheid en haar instellingen;
11. MEDIA: Streefcijfer voor schermzichtbaarheid van personen met een handicap bij de VRT;
12. FEDERAAL BELEID TEGEMOETKOMINGEN: verhoging van de loonsvervangende tegemoetkomingen tot aan de Europese armoedegrens.

Dit zijn de 12 "eieren" die de volgende regering wat GRIP betreft moet leggen. Bovenal en om inclusie waar te maken hebben we hiervoor ministers nodig die inclusie in hun hart dragen. En een minister-president die hier heel sterk zijn of haar schouders onder zet en deze omwenteling trekt.

Welke partijen en welke politici kunnen en willen zich hiervoor engageren?

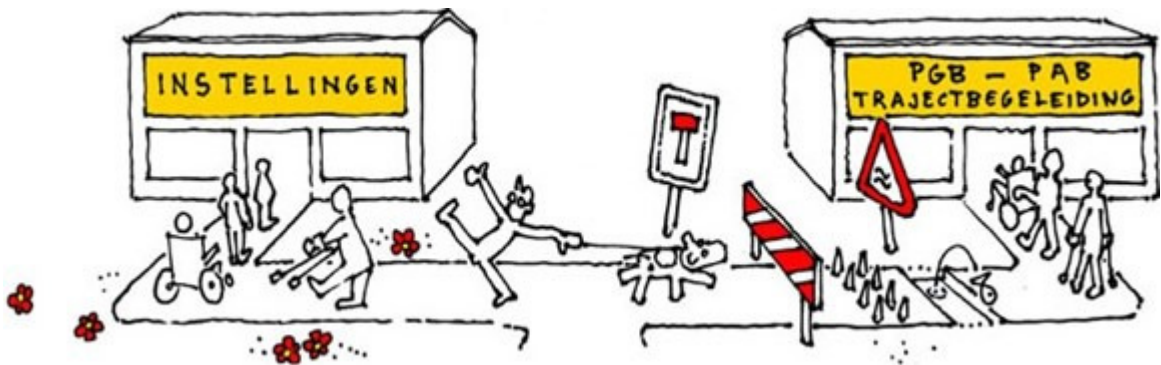
4. Aandachtspunten voor alle domeinen

Binnen alle beleidsdomeinen moet men zoeken naar maatregelen waardoor personen met een handicap weer kansen krijgen of kansen behouden om een onafhankelijk leven te leiden midden in de samenleving. Inclusie is hierbij de norm. Hieronder een tiental algemene aandachtspunten.

1. Formuleer een duidelijke ambitie om een inclusief beleid te voeren;
2. Screen de regelgeving en de besteding van overheidsbudgetten op haar conformiteit met het VRPH;
3. Maak een stappenplan om te evolueren naar een regelgeving en budgetbesteding vanuit een inclusief beleid, dat alle domeinen integreert;
4. Herschik via dit plan de overheidsmiddelen in functie van inclusie, zorg voor afstemming tussen de domeinen en voorzie indicatoren en cijfergegevens voor monitoring;
5. Werk via dit plan binnen de verschillende beleidsdomeinen de obstakels voor participatie weg en ondersteun de hefboomen;
6. Zorg dat personen met een handicap en hun organisaties mee beslissen over de inhoud, monitoring en bijsturing van het plan, conform het principe 'niets over ons, zonder ons';
7. Zorg dat alle strategieën die deel uitmaken van het plan uitgaan van dezelfde principes. Deze principes zijn:
 - Laat personen met een handicap zelf de motor zijn, creëer kansen en geef hen zekerheid zodat zij op hun eigen ritme hun leven kunnen uitbouwen;
 - Zorg dat niemand wordt uitgesloten en bestrijd discriminatie. De rechten uit het VRPH gelden voor iedereen;
 - Ondersteun inclusie doorheen het hele levenstraject. Drempels en hefboomen op het ene domein beïnvloeden die op het andere;
 - Ondersteun de persoonlijke autonomie en keuzevrijheid.
8. Bescherm de sociale relaties die de nodige steun geven voor een inclusief levenstraject:

- Heb oog voor het versterken van sociale netwerken. Belast sociale relaties zeker niet met ondersteuningstaken;
- Zorg dus ook voor betaalde ondersteuning los van voorzieningen, bijv. persoonlijke assistentie. Zorg voor voldoende ondersteuning op maat, een budget op maat in eigen handen en controle over de ondersteuning door de persoon;

9. Let op voor een aantal valkuilen:

- De belangen van grote organisaties, al decennialang hoofdrolspelers in de markt van personen met een handicap, staan soms haaks op meer autonomie en kansen op inclusie van personen met een handicap;
- Onvoldoende inzetten op de randvoorwaarden voor participatie, zoals ondersteuning, toegankelijkheid, een inclusieve kijk op handicap, een sterkere inkomenspositie,... leidt eerder tot integratie dan inclusie;
- Zodanig inzetten op 'overgangsmaatregelen' dat wat bedoeld is als 'tussenstap' naar inclusie een nieuw systeem is dat eerder segregatie bestendigt;
- Vooral inzetten op fragmentarische maatregelen die wel een bepaalde subgroep binnen de groep personen met een handicap wat vooruit helpen, maar geen doorgedreven structurele maatregelen zijn.

5. Aandachtspunten voor verschillende domeinen

We overlopen een reeks aandachtspunten op vlak van Gelijkekansenbeleid, Onderwijs, Werk, Wonen, Welzijn, Federaal beleid tegemoetkomingen, Media, Mobiliteit, Ruimtelijke Ordening en Tewerkstelling van personen met een handicap bij de overheden.

De aandachtspunten staan ingedeeld via volgende structuur:

1. Wat is het maatschappelijk probleem?
2. Wat is het huidige beleid en waarom is dit onvoldoende?
3. Wat zijn alternatieven die richting geven aan toekomstig beleid?

5 a) Gelijkekansenbeleid

Probleem: Een gelijkekansenbeleid veronderstelt een goede integratie tussen horizontaal en verticaal beleid en een voldoende sturend mandaat zodat het een echt masterplan voor inclusie kan zijn.

Beleid: De Open Coördinatie Methode (OCM) zorgt voor een afstemming tussen de horizontale gelijkekansenminister en alle andere beleidsdomeinen. Maar als instrument voor een integraal gelijkekansenbeleid werkt de OCM te weinig sturend en nog te weinig in lijn met het VRPH. Verticaal en horizontaal gelijkekansenbeleid werden in verschillende departementen ingebed.

Voorstel: Behoud van een transversaal, geïntegreerd gelijkekansenbeleid voor personen met een handicap, maar met een sterker mandaat voor de minister van Gelijke Kansen om inclusief beleid op alle domeinen te stimuleren en te coördineren. Overwegen om verticaal en horizontaal gelijkekansenbeleid op ambtelijk niveau weer dichterbij elkaar te brengen zodat het elkaar vlotter kan versterken.

Probleem: Voor een goed beleid is er nood aan cijfergegevens over de maatschappelijke realiteit.

Beleid: Het meten van indicatoren voor inclusie van personen met een handicap is als opdracht toevertrouwd aan de Vlaamse Statistische Autoriteit. Het valt evenwel te betreuren dat vooropgestelde planning niet werd aangehouden, met als gevolg dat de definitieve set van beleidsindicatoren nog niet beschikbaar is er nog geen nulmeting is doorgegaan.

Voorstel: Nulmeting in 2019 en updates in 2021 en 2023 met minstens de indicatoren van de Inclusiespiegel Vlaanderen (2006 en 2016)

Probleem: Er blijft een gebrek en nood aan beleidsvoorbereidend onderzoek vanuit het perspectief van gelijke kansen en inclusie.

Beleid: Het steunpunt gelijkekansenbeleid, waarbinnen expertise van verschillende onderzoeksinstellingen werd gedeeld en dat vanuit samenwerking onderzoek deed, werd stopgezet. Er werd geen alternatief voorzien.

Voorstel: Heroprichten van het steunpunt gelijkekansenbeleid en het realiseren van een aantal fundamentele onderzoeken die het gelijkekansenbeleid ondersteunen.

Probleem: Er is een tekort aan beleidsparticipatie. Personen met een handicap worden te weinig betrokken bij de beleidsontwikkelingen die een rechtstreeks of onrechtstreekse impact hebben op hun leven.

Beleid: Ondanks een krachtig beleidsadvies vanuit het project 'Niets over ons zonder ons' (NOOZO), duurde het tot oktober 2018 tot er, nog steeds op projectmatige basis, een aanvang kon worden gemaakt van een adviesraad voor personen met een handicap.

Voorstel: De Vlaamse adviesraad voor personen met een handicap structureel verankeren. Verder op alle domeinen de structurele inbedding verzekeren van deelname van ervaringsdeskundigen en vertegenwoordigers van organisaties van personen met een handicap.

Probleem: Discriminatie van personen met een handicap is een realiteit die vaak over het hoofd wordt gezien. Voor een efficiënt anti-discriminatiebeleid is er nood aan enerzijds sensibilisatie, maar anderzijds ook steviger maatregelen.

Beleid: Op het vlak van anti-discriminatie wordt voornamelijk een aanmoedigingsbeleid gevoerd, maar weinig maatregelen ontwikkeld die harder doorduwen op het vlak van antidiscriminatie.

Voorstel: Voorbehouden betrekkingen zouden veel breder kunnen toegepast worden. Het is eveneens aangewezen om praktijktesten te benutten. Waar nodig dient de regelgeving op dit vlak verfijnd te worden.

Uitdaging: Om mensenrechten op een krachtiger en meer onafhankelijke wijze te beschermen en te bevorderen is het aangewezen dat er een nationaal mensenrechteninstituut wordt opgericht. Ook de opdracht van een onafhankelijk monitororgaan (33.2) inzake het VRPH wordt het best voorzien binnen een dergelijk mensenrechteninstituut met A-label volgens de Principes van Parijs.

Beleid: De oprichting van een nationaal mensenrechteninstituut staat op de agenda van de federale regering, maar blijft dus uit.

Voorstel: Zonder verder uitstel overgaan tot de oprichting van een nationaal mensenrechteninstituut.

Probleem: Bij het ontwerpen en aanpassen van regelgeving wordt het effect op inclusie nog niet systematisch meegenomen in de besluitvorming. Er is geen verplichte aftoetsing aan het VRPH.

Beleid: In Vlaanderen wordt gewerkt met de Reguleringsimpactanalyse (RIA). Een 'quick scan' werd geïntegreerd in de RIA.

Voorstel: Een evaluatie van toepassing en effect van de huidige instrumenten op vlak van de gewenste resultaten en initiatieven voor verbetering. Expliciet toevoegen van een aftoetsing van het VRPH aan de effectenanalyse.

Probleem: Het ontbreekt ons land aan een afdoende beleid om tot een integraal toegankelijke samenleving te komen. Striktere wetgeving is noodzakelijk om qua toegankelijkheid de stap van goodwill naar mensenrechten te zetten.

Beleid: Er is wel een sterke anti-discriminatiewetgeving maar geen juridisch sterke verankering van het recht op toegankelijkheid.

Voorstel: Een decreet toegankelijkheid maken dat van ontoegankelijkheid op eender welk vlak (alle publieke toegankelijke gebouwen, goederen, diensten waaronder informatie en communicatie of openbare ruimte) een zaak van discriminatie maakt. Hierdoor zouden bijv. een bioscoop, een winkel of een café bij een klacht over toegankelijkheid aangepast moeten worden, tenzij de zaak kan aantonen dat dit een onredelijke kost of inspanning zou vergen.

5 b) Onderwijs

Probleem: Heel wat vragen van ouders om een inschrijving van een leerling met een handicap, worden niet ernstig genomen en niet correct behandeld. Daarbij wordt de regelgeving in verband met het inschrijvingsrecht soms niet gevolgd. Zo is er een tekort aan rechtszekerheid.

Beleid: Het inschrijvingsrecht is vastgelegd in het M-decreet. Maar er zijn hiaten op het vlak van rechtszekerheid. Verder schiet de overheid tekort in haar taak om de juiste toepassing op te volgen en aldus alle leerlingen te beschermen tegen inbreuken op hun rechten.

Voorstel: Een actieplan opstellen om de rechtszekerheid van leerlingen met een specifieke onderwijsnood te versterken. Concreet denken we daarbij aan het versterken en uitbreiden van het mandaat van de Commissie inzake Leerlingenrechten, alsook afstemming van het inschrijvingsrecht M-decreet met het centraal aanmeldingssysteem.

Probleem: Wanneer ouders kiezen voor inclusief onderwijs voor hun zoon of dochter met een handicap, stoten ze vaak op een tekort aan ondersteuning. Deze vaststelling staat in schril contrast met het feit dat

voor dezelfde leerlingen wel meer middelen beschikbaar worden gesteld wanneer men kiest voor buitengewoon onderwijs.

Beleid: Bij het M-decreet ontbrak een regeling in verband met ondersteuning. Er was wel een waarborgregeling voorzien. In september 2017 is dan het ondersteuningsmodel ingevoerd. Er doen zich nog op tal van vlakken tekorten aan ondersteuning voor. Men blijft ook verder investeren in de uitbouw van het buitengewoon onderwijs.

Voorstel: Investeer meer in de ondersteuning op de juiste plaats en de ontwikkeling van expertise in het gewoon onderwijs. Dit kan door het ondersteuningsmodel verder uit te bouwen vanuit een echte inclusievisie. Voor leerlingen met een grotere individuele ondersteuningsnood dienen de middelen voor ondersteuning via leerlinggebonden budget in handen te komen van de gewone school én de ouders. Meer PAB's voor leerlingen met een handicap worden daarbij best dringend toegewezen.

Probleem: Vlaanderen heeft een sterke traditie van buitengewoon onderwijs. Het M-decreet heeft een beweging naar meer inclusief onderwijs ingezet, maar inclusief onderwijs is zeker nog niet de meest gangbare keuze.

Beleid: Het M-decreet zorgt voor een inclusie-light en neemt niet het perspectief aan van "full-inclusion" zoals voorgeschreven door het VRPH. Men blijft heel, ook als lange termijn perspectief, het buitengewoon onderwijs naar voren schuiven als onderwijsaanbod voor leerlingen met grote ondersteuningsnoden ("inclusief onderwijs als het kan, buitengewoon onderwijs als het nodig is").

Voorstel: Een strategisch plan opstellen voor de realisatie van inclusief onderwijs voor alle leerlingen in Vlaanderen, met duidelijkheid over de timing en de inzet van middelen.

Probleem: Binnen het beleidsdomein onderwijs is de beleidsparticipatie van personen met een handicap, ouders en verenigingen niet voorzien. Zij worden thans te weinig betrokken bij de beleidsontwikkelingen rond het M-decreet (en breder).

Beleid: In opdracht van de minister van onderwijs heeft het Steunpunt voor Inclusie een participatief onderzoek uitgevoerd en een advies afgeleverd. Daarnaast is in het wijzigingsdecreet voorzien dat in de stuurgroep ondersteuningsmodel een vertegenwoordiging van ouders kan uitgenodigd worden.

Voorstel: De beleidsparticipatie van personen met een handicap binnen het beleidsdomein onderwijs kan verbeterd worden door de oprichting én ondersteuning van een onafhankelijk platform handicap en onderwijs (in analogie met het Gebruikersoverleg Handicap en Arbeid).

Probleem: Voor leerlingen die daar nood aan hebben worden kiné en logo voorzien binnen het buitengewoon onderwijs, gratis. Wanneer men kiné en logo wil aanbieden binnen inclusief onderwijs, stoot men op tal van drempels omdat de regelgeving niet aangepast is aan de principes van inclusief onderwijs.

Beleid: Alhoewel dit probleem al vaker is aangekaart, heeft men in de voorbije legislatuur nauwelijks iets ondernomen om dit aan te pakken. Moeilijkheid is ook dat kiné en logo buiten het onderwijs een federale materie is.

Voorstel: Regelgeving aanpassen zodat kiné, logo (en andere therapieën) kunnen deel uitmaken van het ondersteuningspakket voor leerlingen met specifieke onderwijsnoden binnen het gewoon / inclusief onderwijs.

Probleem: Leerlingen die inclusief onderwijs volgen met een IAC (individueel aangepast curriculum) hebben enkel recht op een 'attest verworven bekwaamheden', dat geen enkele civiele waarde heeft.

Beleid: Alhoewel dit probleem al vaker is aangekaart, heeft men in de voorbije legislatuur nauwelijks iets ondernomen om dit aan te pakken. Een poging om IAC in het lager onderwijs beter te attesteren is vastgelopen.

Voorstel: Regelgeving attestering lager onderwijs doorvoeren. Regelgeving aanpassen zodat het afsluiten van het secundair onderwijs onder een IAC recht biedt op een certificatie die gelijkwaardig is aan de certificatie van het buitengewoon onderwijs.

Probleem: In Vlaanderen zijn er ongeveer 500 kinderen van wie men oordeelt dat zij 'in de onmogelijkheid verkeren om onderwijs te volgen'. Zij worden vrijgesteld van de leerplicht. Het gaat om kinderen en jongeren met zeer ernstige en meervoudige beperkingen en in mindere mate ook om kinderen en jongeren met gedrags- en emotionele stoornissen.

Beleid: Het beleid onderkent dit probleem en gaf de opdracht voor een onderzoek. Een commissie van academici en beleidsmedewerkers heeft een advies uitgebracht waarin ze pleiten voor een afschaffing van de vrijstelling van de leerplicht én het voorzien van voldoende middelen voor ondersteuning om het recht op leren in te vullen.

Voorstel: Regelgeving aanpassen zodat de vrijstelling van leerplicht wordt vervangen door een garantie voor het recht op onderwijs. Daartoe dient een systeem te worden opgezet waarbij voor kinderen met zeer intensieve zorg- en ondersteuningsnoden een individueel onderwijs- en hulpaanbod op maat gerealiseerd wordt.

5 c) Werk

Probleem: Te weinig mensen met een handicap komen tot echt werk. De cijfers zijn duidelijk: mensen met een (arbeids)handicap duidelijk ondervertegenwoordigd op de reguliere arbeidsmarkt. Ondanks alle inspanningen is er de voorbije tien jaar geen vooruitgang geboekt.

Beleid: Met Focus op Talent is er een stimulerend en ondersteunend beleid, maar zonder druk op werkgevers blijft men op een muur stoten.

Voorstel: Stapsgewijs quota invoeren voor de tewerkstelling bij de overheid en de in privé. Dit in samenhang met ondersteunende maatregelen in globaal plan om de tewerkstelling van personen met een arbeidshandicap te laten toenemen tot het streefdoel van 50% tewerkstelling.

Probleem: Personen met een grote ondersteuningsnood worden thans weerhouden om inclusief te werken en worden doorverwezen naar de maatwerkbedrijven of naar vrijwilligerswerk.

Beleid: Het maatwerkdecreet collectief maatwerk is goedgekeurd vanaf april 2015, maar met vertraging ingevoerd (door juridische problemen). Het zal in voege treden vanaf januari 2019. Maar het maatwerkdecreet individueel maatwerk blijft uit.

Voorstel: Ondersteuning voor personen met een handicap loskoppelen van de tewerkstelling in een maatwerkbedrijf. Dit kan door werk te maken van een decreet individueel maatwerk of door een vorm van ondersteuningsbudget te voorzien (rugzakprincipe).

Probleem: In de dienstverlening wordt er te weinig op maat van de klant gewerkt en men is vooral gericht op korte termijn (tewerkstelling) en minder op loopbaanbegeleiding. Vaak is men te weinig gericht op inschakeling in de reguliere economie.

Beleid: Heel wat hervormingen in de werking van VDAB, GTB en GOB's, maar de dienstverlening blijft voornamelijk aanbodgestuurd.

Voorstel: Arbeidsbemiddeling niet langer aanbodgestuurd, maar vraaggestuurd op basis van direct financiering (budget of voucher). Wel met behoud van een gegarandeerde dienstverlening vanuit de overheid.

Probleem: Beleidsontwikkeling op het vlak van tewerkstelling worden vastgelegd binnen het samenspel van de overheid met de werkgevers en de vakbonden. Het perspectief van personen met een handicap dreigt daarbij te weinig aan bod te komen.

Beleid: In het Focus op Talent beleid werd de rol van het Gebruikersoverleg Handicap en Arbeid (GOHA) verlengd in de vorm van een project van drie jaar. Door constructieve deelname aan een reeks

relevante overlegstructuren zorgt het GOHA voor beleidsparticipatie vanuit handicap. Maar dit op basis van tijdelijke projectsubsidies.

Voorstel: Beleidsparticipatie binnen het domein werk structureel verankeren door de werking en subsidiëring van het GOHA decretaal vast te leggen.

Probleem: De uitkeringsstatuten voorzien een vangnet voor mensen die wegens een handicap geen inkomen kunnen verkrijgen uit werk. Maar de starheid van deze statuten zorgt ook voor drempels. We spreken hier over inactiviteitsvallen.

Beleid: Er is de voorbije legislatuur niets ondernomen om de inactiviteitsvallen voor personen met een handicap weg te werken. Daarnaast roepen de nieuwe maatregelen voor reïntegratie-trajecten voor langdurig zieken (Maggie De Block en Kris Peeters) heel wat vragen op. Vaststelling is dat de nieuwe maatregelen aanleiding geven tot veel meer ontslagen van werknemers die langdurig ziek zijn.

Voorstel: Mik bij een combinatie van inactiviteit en werk in de eerste plaats op werk. Zorg daarvoor voor een fundamentele aanpassing van de verhouding tussen uitkeringen en inkomen uit arbeid. Zorg er bijv. voor dat de inkomensgrens afgeschaft wordt die de integratietegemoetkoming vermindert of opheft.

Probleem: Veel re-integratietrajecten eindigen met een beslissing D (70%): persoon is definitief ongeschikt voor het overeengekomen werk en aangepast of ander werk is niet mogelijk. Deze beslissing D zet de deur open voor de werkgever om de werknemer te ontslaan wegens medische overmacht.

Beleid: Zieke werknemers hebben het gevoel dat ze de prijs betalen van een jarenlang beleid waarbij mensen die arbeidsongeschikt zijn met rust werden gelaten. Het nieuwe beleid vertrekt heel sterk vanuit het principe dat iedereen terug betaald aan de slag moet/kan.

Voorstel: De overheid neemt de gepaste maatregelen om meer differentiatie mogelijk te maken in het verloop van de trajecten. Geef bijv. vrijwilligerswerk een prominentere plaats in het re-integratiebeleid.

Probleem: Ondernemers met een handicap hebben een lagere rentabiliteit dan een ondernemer zonder een handicap.

Beleid: De overheid voorziet niets om de lagere rentabiliteit van personen met een handicap op te vangen om zo concurrentieel te zijn met gelijkaardige ondernemingen.

Voorstel: De overheid voorziet ondersteuning voor ondernemers met een handicap zodanig dat ze concurrentieel kunnen zijn met gelijkaardige ondernemingen.

5 d) Wonen

Inleiding:

art 19 VRPH

Er is een tekort aan mogelijkheden om een goed gelegen, betaalbare en gepaste (ook toegankelijke) woning te vinden. Betaalbaarheid van wonen houdt nauw verband met inkomenspositie, dat op zijn beurt weer afhangt van beleid op verschillende domeinen (zie hoofdstuk tegemoetkomingen, werk en welzijn)

Probleem: Er zijn te weinig sociale huurwoningen waardoor mensen met een laag inkomen volkomen afhankelijk zijn van de private huurmarkt of van (de draagkracht van) hun sociaal netwerk. Dit terwijl zowel de inkomenspositie als het sociaal netwerk bij personen met een handicap vaak sterk onder druk staan.

Beleid: Er zijn wel sociale woningen bijgekomen maar er blijft een enorm tekort² en lange wachttijden. Voor mensen met een handicap is het vaak omwille van beperktere mobiliteit nog belangrijker om in de eigen omgeving een thuis te vinden.

Voorstel: Fors inzetten op sociale huurwoningen, diversifiëring van het aanbod in vorm, grootte en locatie.

Probleem: Er is veel meer nood dan aanbod aan aangepaste en aanpasbare sociale huur- en koopwoningen.

Beleid: Geen duidelijke richtlijn of verwachting vanuit het Vlaamse beleid naar sociale huisvestingsmaatschappijen in verband met het aantal en het percentage aangepaste en aanpasbare sociale woningen.

Voorstel: Invoering van een quotum van 10% (met minimum van 1) aangepaste en 20% (met minimum van 2) aanpasbare woningen bij nieuwe woningbouw. Inventarisatie en registratie van aangepaste en aanpasbare woningen.

Probleem: Er is veel meer nood dan beschikbaar aanbod aan aangepaste en aanpasbare privé-woningen.

Beleid: Geen duidelijke richtlijn of verwachting vanuit het Vlaamse beleid naar particuliere investeerders in verband met het aantal en percentage aangepaste en aanpasbare sociale woningen.

Voorstel: Invoering van een quotum van 10% (met minimum van 1) aangepaste en 20% (met minimum van 2) aanpasbare woningen bij

² In 2016 waren 142.981 sociale woningen verhuurd en stonden 137.111 mensen op de wachtlijst. Eind 2015 was slechts 5,6% van totaal aantal woningen een sociale woning (p 93 <http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag9/volledigverslag.pdf>)

nieuwe woningbouw vanaf 6 wooneenheden, eventueel met gunstiger btw-tarief ter compensatie. Inventarisatie en registratie van aangepaste en aanpasbare woningen.

Probleem: Bij sociale maatregelen om recht op wonen dichterbij te brengen voor mensen met een zwakkere inkomenspositie wordt er te weinig gedacht aan toegankelijkheid.

Beleid: Privé-investeerders die bouwen om te verhuren aan sociale verhuurkantoren kunnen sinds 2017 beroep doen op een lager btw-tarief (12%).

Voorstel: Gunstiger btw-tarief koppelen aan toegankelijkheidsvoorwaarden, bijv. bij elke woning de aanpasbaarheidsnormen hanteren.

Probleem: Er zijn te weinig betaalbare huurwoningen, de huurprijzen van de woningen op de privé-markt liggen te hoog voor mensen met een laag inkomen³.

Beleid: Het bestaande systeem van huursubsidies biedt geen structureel antwoord op dit probleem.

Voorstel: Een systeem van huursubsidies installeren waarbij het verschil tussen het tekort aan inkomen en de huurprijs van een woning op maat van de noden wordt bijgesteld door de overheid.

Probleem: Ook lokaal niveau heeft belangrijke rol in voldoende toegankelijke betaalbare woningen maar toegankelijkheid (aangepastheid en aanpasbaarheid) is vaak nog te weinig een doelstelling in lokaal woonbeleid.

Beleid: Afhankelijk van lokale dynamieken.

Voorstel: Steden en gemeenten stimuleren om een doorgedreven toegankelijkheidsbeleid te voeren binnen hun woonbeleid.

Probleem: Het is voor mensen met een laag inkomen enorm moeilijk of onmogelijk om een eigen woning te verwerven hoewel een lage woningkost in de toekomst een belangrijk middel is om uit de armoede te blijven.

Beleid: Er is wel een systeem van sociaal lenen maar dit is enkel van toepassing op koopwoningen op de privé-markt. Je blijft afhankelijk van de woningprijzen op de privé-markt en er is geen tegemoetkoming op de kapitaalaflossing. Je kan er ook de sociale huurwoning waar je in woont op termijn niet mee verwerven.

³ Cijfers in <http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag9/volledigverslag.pdf> op p.94: gemiddelde private huurprijs was 562 euro in 2013

Voorstel: Maatregelen nemen die tussensystemen tussen huren en kopen creëren en ondersteunen, verwerven van woning terwijl de grond van de gemeente blijft, huurwoningen na verloop van tijd zelf verwerven, alternatieve woonvormen, etc.

Probleem: Er blijft discriminatie spelen ten aanzien van personen met een handicap die een woning zoeken om te huren, zowel op basis van handicap als op basis van bron van inkomsten (wanneer de persoon leeft van een tegemoetkoming / uitkering).

Beleid: Er wordt ingezet op sensibilisatie van de private verhuurders en immokantoren, maar uit praktijktesten blijkt dat er discriminatie blijft.

Voorstel: Ondersteuning vanuit het Vlaamse beleid voor het uitvoeren van praktijktesten discriminatie om discriminatie op te sporen, te bestraffen en in de toekomst te voorkomen.⁴

Uitdaging: Het blijft moeilijk, onmogelijk of veel te duur om een schuldsaldoverzekering af te sluiten, wat zorgt voor indirecte discriminatie op vlak van wonen. Verzekeringslogica botst met recht op wonen.

Beleid: In de wet betreffende de verzekeringen zijn een aantal maatregelen opgenomen om het mensen met een handicap of chronische ziekte gemakkelijker te maken een schuldsaldoverzekering af te sluiten⁵. Er blijft echter een reëel probleem.

Voorstel: Nauwer toezien of de verplichting van de motivatie door de verzekeraars wordt nageleefd: bij de FSMA⁶, die de controle doet, nagaan of de verzekeraars effectief op het gebrek aan motivering worden aangesproken en vervolgens gesanctioneerd bij herhaaldelijke overtreding. Invoering van "le droit à l'oubli" waarbij mensen vanaf een bepaald aantal jaar na genezing van een ziekte niet kunnen worden uitgesloten noch een bijpremie moeten betalen, op basis van die ziekte.

⁴ Meer uitleg op <http://praktijktestennu.be/visie/over-ons> van Platform Praktijktesten Nu

⁵ <https://www.opvolgingsbureau.be/images/docs/Wetbetreffendedeverzekeringen.pdf>

⁶ Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, autonome openbare instelling

5 e) Welzijn

Inleiding:

Dit beleidsdomein is sterk verweven met het thema ondersteuning op maat en controle over de ondersteuning. Artikel 19b van het VRPH verwoordt het recht op toegang tot ondersteuning met inbegrip van persoonlijke assistentie om opname in de maatschappij te ondersteunen en uitsluiting te voorkomen. Er is ook een sterk verband met het thema 'inkomenspositie' en artikel 28 van het VRPH over het recht op bestaanszekerheid en sociale bescherming. Wanneer personen met een handicap zelf ondersteuning en hulpmiddelen moeten betalen, tast dit immers hun inkomen aan en vergroot hun risico op bestaansonzekerheid. Ten slotte is het welzijnsbeleid betekenisvol voor alle participatiedomeinen (wonen, werk, onderwijs, vrije tijd, cultuur,...) aangezien de nood aan bijv. persoonlijke assistentie vaak domeinoverstijgend is.

Probleem: Individuele hulpmiddelen die noodzakelijk zijn om een zelfstandig leven te kunnen leven worden vaak niet of niet volledig terugbetaald. Zelfs wanneer het over grote bedragen gaat ziet de persoon zich dus genoodzaakt deze hulpmiddelen zelf te bekostigen.

Beleid: Gedeeltelijke terugbetaling van Individuele Materiële Bijstand op basis van een niet-exhaustieve referentielijst en het principe dat een deel van de kostprijs door de persoon zelf gedragen wordt.

Voorstel: Aanpassing van de regelgeving zodat individuele hulpmiddelen volledig terugbetaald worden.

Probleem: Woningaanpassingen die noodzakelijk zijn om in de maatschappij te kunnen wonen en leven worden vaak niet volledig terugbetaald. Zelfs wanneer het over grote bedragen gaat, ziet de persoon zich dus genoodzaakt deze aanpassingen zelf te bekostigen. Dit is een rem op de betaalbaarheid van wonen in de maatschappij.

Beleid: Het VAPH voorziet een tegemoetkoming voor bepaalde aanpassingen voor wie op het moment van de aanvraag zelf een bepaalde handicap heeft.

Voorstel: aanpassing van de regelgeving zodat woningaanpassingen volledig terugbetaald worden en ook ruimer kunnen worden toegepast, zoals bijv. bij een verwachte achteruitgang van de gezondheidstoestand of bij aanpassing van een woning voor bezoekers met een handicap.

Probleem: de toegang tot persoonlijke assistentie die het toelaat om een gewoon en autonoom leven te leiden is niet verzekerd voor volwassenen. De wachttijd loopt op tot naar schatting 13 jaar.

Beleid: er worden te weinig middelen vrijgemaakt voor nieuwe persoonsvolgende budgetten.

Voorstel: Verhoging van macro-budget VAPH nRTH zodat er een redelijke (administratieve) wachttermijn kan worden ingevoerd voor iedereen die een persoonsvolgend budget nodig heeft.

Probleem: Persoonsvolgende budgetten voor volwassenen zijn vaak niet aangepast aan de ondersteuningsnood en er is geen redelijke wachttermijn om een voldoende budgetverhoging te krijgen, zelfs niet wanneer hierdoor institutionalisering en uitsluiting dreigen op te treden.

Beleid: Er worden te weinig middelen vrijgemaakt voor VAPH nRTH waardoor er geen toegang is tot budgetverhoging PVB.

Voorstel: Verhoging van macro-budget VAPH nRTH zodat er een redelijke (administratieve) wachttermijn kan worden ingevoerd voor iedereen die een verhoging nodig heeft.

Probleem: Bij de procedure die een volwassene moet doorlopen om te worden geregistreerd en zodoende in theorie aanspraak te kunnen maken op een PVB of een verhoging van het PVB wordt het recht op de privacy geschonden.

Beleid: In het ondersteuningsplan staan vragen naar de persoonlijke situatie die onnodig zijn om de nood aan een PVB vanuit het VAPH te onderbouwen. Bij prioritering moet je zoveel mogelijke details over je eigen privé-leven en dat van je naasten geven om een hogere prioriteitengroep toegewezen te krijgen.

Voorstel: Verhoging van macro-budget VAPH nRTH zodat er afschaffing van prioriteitengroepen kan plaatsvinden inclusief invoering redelijke wachttermijn voor iedereen die een persoonsvolgend budget of een verhoging nodig heeft.

Probleem: Elk jaar worden nieuwe kinderen met een handicap onnodig geïnstitutionaliseerd.

Beleid: Geen maatregelen om een redelijke wachttijd voor persoonlijke assistentie te realiseren.

Voorstel: Prioriteit geven aan vrijmaken van macro-budget zodat alle huidige en toekomstige geregistreerde vragen voor persoonlijke assistentie voor kinderen kunnen worden opgelost binnen een redelijke (administratieve) wachttermijn.

Probleem: Kinderen met een handicap die in collectieve instellingen verblijven hebben geen realistische mogelijkheden om een gewoon leven op te bouwen.

Beleid: Ondanks het PGB-decreet (2001) en het decreet PVF (2014) gaat het geld voor de ondersteuning van kinderen met een handicap in collectieve VAPH-instellingen nog steeds rechtstreeks naar de instellingen zelf. De regelgeving voorziet geen mogelijkheid voor ouders om het geld zelf in te zetten voor een meer inclusief leven voor hun kinderen.

Voorstel: De financiering loskoppelen van de instellingen en toekennen aan de kinderen.

Probleem: Kinderen en jongeren die al een procedure hebben doorlopen en geregistreerd zijn op de wachtlijst voor PAB moeten telkens de regering een budget vrijmaakt, opnieuw een lange, confronterende vragenlijst invullen om duidelijk te maken dat ze dringend PAB nodig hebben.

Beleid: De regelgeving verplicht ouders om telkens opnieuw een checklist in te vullen.

Voorstel: Vrijkomend budget toewijzen aan de langst wachtende kinderen en jongeren.

Probleem: Overheidsgeld voor wooninfrastructuur zit vastgeklonken aan organisaties die collectief wonen organiseren zowel voor volwassenen als voor kinderen.

Beleid: VIPA subsidieert VAPH-instellingen om collectieve wooninfrastructuur te bouwen en te verbouwen, ondanks de richtlijnen van het VN-Comité over artikel 19 van het VRPH.

Voorstel: Geen nieuwe VIPA-investeringen voor collectieve infrastructuur beginnen noch contracten aangaan. Onderzoeken hoe overheidsgeld dat geïnvesteerd wordt / werd in collectieve wooninfrastructuur kan worden geheroriënteerd naar bijv. individuele subsidies in functie van wonen in de maatschappij

5 f) Federaal beleid tegemoetkomingen

Inleiding:

Dit beleidsdomein is sterk verweven met het thema 'inkomenspositie' en het recht op een voldoende inkomen om menswaardig van te leven. Artikel 28 van het VRPH sluit hier rechtstreeks bij aan. Dit artikel bepaalt dat personen met een handicap recht hebben op bestaanszekerheid en sociale bescherming.

Probleem: Personen die leven van een inkomensvervangende tegemoetkoming worden financieel afhankelijk van hun partner als ze

gaan samenwonen. Met hun huishoudinkomen komen ze nauwelijks rond en kunnen ze geen financiële draagkracht opbouwen.

Beleid: In de regelgeving blijft men het inkomen van de partner in rekening brengen voor de berekening van de inkomensvervangende tegemoetkoming.

Voorstel: Toekenning van een individueel recht op een inkomensvervangende tegemoetkoming onafhankelijk van met wie je samenwoont.

Probleem: Wie werkt krijgt vaak geen of een lagere integratietegemoetkoming. Als gevolg daarvan moeten meerkosten waar die integratietegemoetkoming voor bedoeld is, uit het inkomen betaald worden.

Beleid: In de regelgeving blijft men inkomen uit werk en andere belastbare inkomens in rekening brengen om te bepalen of je een integratietegemoetkoming krijgt en hoe hoog die is.

Voorstel: Loskoppelen in de regelgeving van het belastbaar inkomen en al dan niet krijgen van de integratietegemoetkoming.

Probleem: Wie een vervangingsinkomen heeft van een bepaalde hoogte, krijgt geen of een lagere integratietegemoetkoming. Als gevolg daarvan moeten meerkosten waar die integratietegemoetkoming voor bedoeld is, uit het inkomen betaald worden.

Beleid: In de regelgeving blijft men vervangingsinkomens in rekening brengen om te bepalen of je een integratietegemoetkoming krijgt en hoe hoog die is.

Voorstel: Loskoppelen in de regelgeving van het krijgen van een vervangingsinkomen enerzijds en al dan niet krijgen van de integratietegemoetkoming anderzijds.

Probleem: De inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT) is niet hoog genoeg om een menswaardig leven van te leiden.

Beleid: Ondanks beloftes / voornemens in verschillende legislaturen om de IVT tegemoetkoming op te trekken tot aan de armoededrempel, blijft de IVT te laag. Onvoldoende budget toegewezen aan bevoegde beleidsdomein om dit waar te maken.

Voorstel: Op korte termijn optrekken van de IVT tot aan de armoededrempel. Budget beleidsdomein verhogen om menswaardig leven te garanderen in België.

Probleem: Wie voor langere periode van een ziekte- en invaliditeitsuitkering leeft, bevindt zich vaak in de armoede. De minimumuitkeringen zijn te laag om een menswaardig leven van te leiden.

Beleid: Ondanks beloftes / voornemens in verschillende legislaturen om de IVT tegemoetkoming op te trekken tot aan de armoededrempel, blijft de IVT te laag. Onvoldoende budget toegewezen aan bevoegde beleidsdomein om dit waar te maken.

Voorstel: Op korte termijn optrekken van de minimumuitkeringen van de ZIV tot aan de armoededrempel. Budget beleidsdomein verhogen om menswaardig leven te garanderen in België.

Probleem: Wie door beginnende chronische ziekte met periodes halftijds gaat werken vooraleer volledig langdurig ziek te worden, krijgt in stelsel ZIV het statuut onregelmatige werknemer in plaats van regelmatige werknemer. Hierdoor treedt er jarenlang een ingrijpend inkomensverlies op.

Beleid: Dit is een systeemfout in regelgeving: waar de ziekte- en invaliditeitsuitkering specifiek bedoeld is als vangnet voor tijdelijk en langdurig zieken en hun risico op armoede, zorgt juist de manier waarop mensen in de realiteit langdurig ziek worden voor hoger risico op armoede.

Voorstel: Herziening van tweedeling tussen regelmatige en onregelmatige werknemer zodat het toekomstige inkomen niet afhangt van de manier van langdurig ziek worden.

Probleem: Te lage niet-handicapspecifieke uitkeringen zoals inkomensgarantie ouderen en werkloosheidsuitkeringen treffen ook personen met een handicap en verhogen hun risico op armoede.

Beleid: Gebrek aan algemene politieke consensus en prioriteitsstelling om in het uitkeringenstelsel in het geheel te voorzien in uitkeringen boven de armoededrempel.

Voorstel: Een grondige prioriteitswijziging binnen de volgende federale regering waarbij de investering in de realisatie van mensenrechten op de eerste plaats komt.

5 g) Media

Probleem: Personen met een handicap komen te weinig aan bod in de media. De voorbije jaren boekte de openbare omroep geen substantiële vooruitgang wat betreft het aantal personen met een handicap in beeld. De schermzichtbaarheid blijft hangen rond de 1%.

Beleid: In de beheersovereenkomst 2016-2020 voor de VRT zijn geen streefcijfers opgenomen voor de schermzichtbaarheid van personen met een handicap, wel voor vrouwen (40%) en voor nieuwe Vlamingen (7,5%). Op die manier geeft men het signaal dat personen met een handicap in beeld brengen minder belangrijk is voor de diversiteit.

Voorstel: Voor personen met een handicap een streefcijfer schermzichtbaarheid opnemen in de volgende beheersovereenkomst van de VRT. Op een termijn van 5 jaar zou 2% moeten haalbaar zijn.

Probleem: Enkel bij de VRT is er monitoring van de diversiteit in de schermzichtbaarheid.

Beleid: De monitoring van de diversiteit is een gevolg van de beheersovereenkomst. Private en regionale omroepen worden gesubsidieerd via het Mediadecreet.

Voorstel: De regelgeving van het Mediadecreet wordt aangevuld met de opdracht tot jaarlijkse monitoring van de diversiteit bij de private en regionale omroepen.

Probleem: Er is een gebrek aan schermgezichten en de tewerkstelling van mensen met een handicap bij de openbare omroep is laag.

Beleid: De cijfers in de beheersovereenkomst (2016-2020) zijn weinig ambitieus en lager dan in het algemeen Vlaams overheidskader.

Voorstel: Bij de VRT een streefcijfer vastleggen van 3% voor de tewerkstelling van personen met een handicap, overeenkomstig de werkwijze bij de Vlaamse overheid. Maar dan ook dezelfde ondersteunende maatregelen voorzien.

Probleem: Experts met handicap komen weinig in beeld. Professionele experts krijgen vaak de voorkeur, in tweede instantie experts die over de eigen problematiek iets te zeggen hebben. Dat personen met een handicap ook op andere domeinen expertise kunnen hebben, wordt vergeten.

Beleid: De expertendatabank van de Vlaamse overheid bevat deskundigen met expertise handicap. Ervaringsdeskundige experts zijn in deze databank niet de focus en in de minderheid.

Voorstel: De expertendatabank van de Vlaamse overheid zet een innoverend proces op om ervaringsdeskundige experts aan te trekken en bouwt een databank uit van experts met handicap met expertise op andere domeinen.

Probleem: De manier waarop de VRT personen met een handicap in beeld brengt of de manier waarop er over handicap gepraat wordt is niet altijd innoverend, noch correct.

Beleid: De overheid ontwikkelde een e-learningopleiding (BreeDBeeLD) voor mediamakers dat vrij en online te consulteren valt.

Voorstel: De VRT en Gelijke kansen (expertendatabank) zetten in op regelmatige groepstrainingen rond correcte beeldvorming voor journalisten en experts uit de databank.

5 h) Mobiliteit

Je kunnen verplaatsen is een basisvoorwaarde voor volwaardige participatie. Artikel 20 van het VRPH gaat hier verder op in. Zowel op Vlaams niveau als federaal niveau liggen belangrijke beleidsbevoegdheden om het recht op persoonlijke mobiliteit te verwezenlijken.

VLAAMS:

Probleem: Er is geen structurele beleidsparticipatie voorzien die het perspectief van personen met een handicap inbrengt in de evoluties op vlak van beleid rond mobiliteit (cfr onder meer decreet op de basisbereikbaarheid).

Beleid: De opstart van een Vlaamse Adviesraad Handicap wordt financieel ondersteund vanuit Gelijke Kansen. Vanuit mobiliteit is er echter geen kader dat een kwalitatieve beleidsparticipatie van personen met een handicap mogelijk maakt binnen de organen die gepland beleid bespreken.

Voorstel: Zoek in samenspraak met de organisaties van personen met een handicap naar een structurele en voldoende invloedrijke beleidsparticipatie van personen met een handicap rond mobiliteit en toegankelijkheid. Zorg parallel daarmee voor een continue en transparante communicatie over het gevoerde beleid naar de doelgroep toe.

Probleem: Nog niet het hele aanbod is toegankelijk. Nochtans zou De Lijn in een openbaar vervoer moeten voorzien dat er is voor iedereen en zich op die manier onderscheiden van een Dienst Aangepast Vervoer.

Beleid: De Lijn heeft de laatste jaren geïnvesteerd in de toegankelijkheid van bussen en trams waardoor 86%⁷ van de bussen toegankelijk is.

Voorstel: Het aanbod aan trams en bussen moet verder toegankelijk worden gemaakt, zodat je er vlot met alle noodzakelijke mobiliteitshulpmiddelen op kan. Het concept toegankelijkheid moet ook worden herbekeken. De bussen van de Lijn voorzien slechts 1 aangepaste plaats op de bus. Twee rolstoelgebruikers kunnen dus niet gelijktijdig de bus nemen.

Probleem: Met uitzondering van 69 buslijnen moet een rolstoelgebruiker die de bus wil nemen nog altijd 24 uur op voorhand een toegankelijke plaats reserveren.

⁷ <https://www.mobielvlaanderen.be/overheden/artikel.php?nav=10&mbnr=178&id=2049>

Beleid: Sinds het najaar 2018 zijn er wel 69 buslijnen waar een rolstoelgebruiker op mag zonder te reserveren. Dit gebeurde na een proefproject in de vijf Vlaamse provincies⁸.

Voorstel: Verder prioriteit maken van afschaffing reservatieplicht via onder meer intense samenwerking met andere betrokken niveaus en instanties. De ambitie moet zijn om hier versneld werk van te maken.

Probleem: Bussen en trams zijn niet aangepast aan de afmetingen van scootmobielen. De Lijn verbod in 2013 scootmobielen van bepaalde afmetingen op de bussen, wat zorgt voor discriminatie van wie een scootmobiel gebruikt als noodzakelijk hulpmiddel om zich te verplaatsen.

Beleid: De Lijn werd tot op vandaag niet verplicht om het verbod op te heffen waardoor de structurele discriminatie blijft bestaan.

Voorstel: Het verbod op scootmobielen moet op korte termijn worden opgeheven. Neem de afmetingen van scootmobielen ook mee bij de richtlijnen voor het aanpassen van vervoersinfrastructuur.

Probleem: Slechts 10% van de gescreende haltes in Vlaanderen zijn toegankelijk voor personen met een motorische handicap. Slechts 4% heeft tactiele geleiding voor mensen met een visuele handicap⁹.

Beleid: De steden en gemeenten zijn bevoegd voor de aanleg van de bushaltes.

Voorstel: De Vlaamse overheid en steden en gemeenten moeten de verantwoordelijkheid nemen om de inrichting van halteplaatsen van tram, bus en metro toegankelijk te maken. De Vlaamse overheid kan middelen voorzien voor de aanleg van halteplaatsen door de gemeente, met toegankelijkheid als bindende voorwaarde om de subsidies te kunnen ontvangen. Gemeenten zouden zich moeten engageren om jaarlijks 15% van hun halteplaatsen toegankelijk te maken.

Probleem: De Diensten Aangepast Vervoer zijn nog niet regionaal dekkend, de uren te beperkt, in alle regio's verschillend geregeld en de voertuigen zijn zelfs niet altijd vlot toegankelijk. De vraag voor specifiek rolstoelvervoer is nog steeds groter dan het aanbod. De tarieven zijn niet gelijk in alle regio's.

Beleid: Met het decreet op de basisbereikbaarheid¹⁰ wordt de organisatie van het vervoer op maat de bevoegdheid van vijftien verschillende vervoerregio's. De 4de laag, vervoer op maat, wordt gefinancierd uit 1

⁸ <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/08/24/rolstoelgebruikers-hoeven-niet-meer-te-reserveren-op-70-bus-en/>

⁹ <https://www.mobielvlaanderen.be/overheden/artikel.php?nav=10&mbnr=178&id=2049>

¹⁰ <http://nieuwsberichten.vlaanderen.be/api/nbwa/document/090135578024814b>

overkoepelend budget. Hierdoor moeten er beleidsprioriteiten opgemaakt worden. De vervoersregioraden beslissen hier autonoom over.

Voorstel: Minstens totdat de volledige toegankelijkheid van het openbaar vervoer gerealiseerd is zowel op vlak van voertuigen als haltes, moet er een gegarandeerd aangepast vervoer voorzien worden in alle vervoerregio's voor mensen met een mobiliteitsbeperking. Er zouden vanuit de Vlaamse overheid bindende richtlijnen moeten worden opgemaakt die de vervoersregioraden verplichten om een minimum aanbod aan aangepast vervoer te voorzien voor mensen met een mobiliteitsbeperking aan een gelijk tarief in heel Vlaanderen. Dit aanbod mag niet lager liggen dan het huidige aanbod.

Probleem: De mobiliteit wordt bemoeilijkt doordat mensen noodzakelijke hulpmiddelen en persoonlijke assistentie voor verplaatsingen (deels) zelf moeten betalen uit eigen inkomen.

Beleid: De beleidsdomeinen Welzijn op Vlaams niveau en Volksgezondheid op federaal niveau slagen er niet om de toegang tot hulpmiddelen en persoonlijke assistentie te verzekeren.

Voorstel: Overleg vanuit het beleidsdomein Mobiliteit met de beleidsdomeinen die mobiliteitshulpmiddelen en persoonlijke assistentiebudgetten beheren met als doel voldoende middelen voor persoonlijke assistentiebudgetten en een meer vraaggestuurd en maatgericht hulpmiddelenbeleid.

FEDERAAL:

Probleem: Als je assistentie nodig hebt om op en af de trein te geraken, moet je nog steeds minstens 24 uur op voorhand reserveren bij de NMBS om zeker te zijn dat je de trein kan nemen.

Beleid: In 2017 werd de reservatieplicht verminderd van 24 uur naar 3 uur op voorhand, voor wat betreft 40 stations (dit is ongeveer 8% van alle Belgische haltes).

Voorstel: De reservatieplicht moet worden opgeheven op alle treinlijnen. De NMBS moet het nodige personeel voorzien om mensen die er nood aan hebben op de trein te helpen. De federale regering moet hiervoor voldoende middelen voorzien.

5 i) Ruimtelijke Ordening

De toegankelijkheid van de openbare ruimte en publiek toegankelijke gebouwen zijn, net als een goede spreiding van openbare diensten en voorzieningen, een belangrijke middel om volwaardig te kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven. Het VRPH neemt dit op in artikel 9 over Toegankelijkheid.

Probleem: De Stedenbouwkundige Verordening Toegankelijkheid (in voege vanaf maart 2010) legt verplichtingen op naar toegankelijkheid bij nieuwbouw en renovatie van publiek toegankelijke gebouwen. Zaken die niet op bouwplannen afleesbaar zijn, werden echter niet opgenomen in de regelgeving.

Beleid: Over de niet plan afleesbare zaken, zoals bijv. het gebruik van kleuren, bewegwijzering, de hoogte van een balie enz. is sinds 2010 geen aanpassing gebeurd aan de regelgeving. Er bestaat geen bindend regelgevend kader, hoewel ze essentieel zijn voor de toegankelijkheid.

Voorstel: Geef ook niet-plan-afleesbare zaken een plaats in de regelgeving.

Probleem: De Stedenbouwkundige Verordening Toegankelijkheid wordt niet altijd goed toegepast.

Beleid: Er is geen voortgang gemaakt in de richting van een afdoende systeem van controle en sanctionering voorzien om de toepassing van de toegankelijkheidsnormen af te dwingen.

Voorstel: Voorzie middelen voor en organiseer controle en sanctionering m.b.t. de uitvoering van de regelgeving op toegankelijkheid. Kan een gebouw dat niet conform de toegankelijkheidsnormen werd gebouwd, blijven staan?

Probleem: Tot op vandaag zijn er veel gebouwen die publiek toegankelijk worden genoemd, niet voor iedereen ook werkelijk toegankelijk.

Beleid: Er is enkel een regelgeving over toegankelijkheidsnormen bij nieuwbouw en renovatie. Er ontbreekt een beleid voor de aanpassing van de bestaande ontoegankelijke gebouwen.

Voorstel: Installeer een regelgevend kader voor de gefaseerde aanpassing van bestaande publiek toegankelijke gebouwen.

Probleem: De indeling van de openbare ruimte is nog niet optimaal voor mensen met beperktere mobiliteit. Sociale voorzieningen zijn nog niet overal in Vlaanderen voldoende lokaal ingebed.

Beleid: Er is geen centrale visie over hoe op een planmatige manier kan worden toegewerkt naar een gelijke en voldoende inbedding van sociale voorzieningen.

Voorstel: Zoek in afstemming met de andere beleidsdomeinen en -niveaus naar een optimale lokale spreiding van sociale voorzieningen en dienstverlening, en commerciële zaken.

5 j) Tewerkstelling van personen met een handicap bij de overheden (op federaal, Vlaams en lokaal niveau)

VLAAMS:

Probleem: Op het niveau van de Vlaamse overheid blijft de tewerkstelling van personen met een arbeidshandicap steken op 1,4 %, wat nog ver af staat van het streefcijfer van 3% tegen 2020¹¹.

Beleid: In 2015 werd het streefcijfer van 4,5% naar 3% verlaagd.

Voorstel: Invoeren van quota waarbij het niet behalen van de quota vertaald wordt naar negatieve punten op vlak van diversiteit die werkelijk doorwegen bij de evaluatie van de leidend ambtenaren. Om gericht te werken aan het behalen van die quota stellen wij onder meer voor: (1) verplicht betrekkingen voor te behouden (max 1%) als het streefcijfer nog niet bereikt is in de entiteit en (2) dat elke entiteit groter dan 50 werknemers één betrekking verplicht invult via aanwerving personen met een handicap.

Probleem: Het principe van sociale criteria wordt tot nu toe niet structureel uitgevoerd waardoor dit voorbeeld van positieve actie niet kan worden benut om de tewerkstellingskansen van personen met een handicap te verbeteren.

Beleid: Sociale criteria zijn ingeschreven in het Vlaamse decreet evenredige arbeidsparticipatie van 2002, maar dit wordt niet concreet uitgevoerd.

Voorstel: Er moeten sociale criteria komen voor organisaties die met overheidsgeld werken (of inschrijven op openbare aanbestedingen). Wij vinden dat er een verplicht % aanwervingen van personen met een handicap moet zijn.

Probleem: Er is onvoldoende budget voor ondersteuning op de werkvloer. Dit vormt een rem op de realisatie van tewerkstellingskansen van personen met een handicap en het behalen van de streefcijfers.

¹¹ Grafiek op <https://overheid.vlaanderen.be/bedrijfsinformatie/personeelsleden-met-een-handicap-chronische-ziekte>

Beleid: Er is een systeem dat inhoudelijk goed is en waar een budget aan gekoppeld is, doch het budget is niet hoog genoeg.

Voorstel: Het budget voor ondersteuning zou moeten verhogen zodat tewerkstellingskansen verbeteren en streefcijfers gehaald kunnen worden.

FEDERAAL

Probleem: De gemiddelde tewerkstellingsgraad van personen met een handicap in de federale openbare besturen bedraagt 1,44%. Dit is ver onder het streefcijfer 3% (koninklijk besluit van 5 maart 2007)¹².

Beleid: Via koninklijk besluit is vastgelegd dat de federale diensten die aan het streefcijfer moeten voldoen inspanningen moeten leveren. Via koninklijk besluit werd ook verplicht dat bij aanwerving of indienstneming de specifieke lijsten met laureaten met een handicap worden bekeken.

Voorstel: Invoeren van quota waar leidend ambtenaren daadwerkelijk worden op afgerekend zodat negatieve punten op vlak van diversiteit werkelijk doorwegen bij hun evaluatie.

Probleem: Nieuwe wet om streefcijfers tewerkstelling in federale ambt aan te vullen met uitbesteding in maatwerkbedrijven is niet in overeenstemming met het streven naar inclusieve tewerkstelling.

Beleid: Vanuit beleid blijft men maatwerkbedrijven naar voren schuiven als een optimaal model van tewerkstelling van personen met een arbeidshandicap.

Voorstel: Uitbesteding in maatwerkbedrijven zeker niet laten meetellen in de streefcijfers voor tewerkstelling van personen met een arbeidshandicap. Enkel reguliere tewerkstelling kan meetellen voor behalen van streefcijfers.

Probleem: Er is een gebrek aan ondersteuning op de werkvloer. Dit vormt een rem op de realisatie van tewerkstellingskansen van personen met een handicap en het behalen van de streefcijfers.

Beleid: In tegenstelling tot het Vlaamse niveau is er op federaal niveau nog geen systeem voor ondersteuning van personen met een handicap op de werkvloer uitgewerkt.

Voorstel: Ontwikkelen van een systeem met budget voor ondersteuning op de werkvloer.

¹² <https://fedweb.belgium.be/nl/publicaties/bcaph-evaluatieverslag-2016>

LOKAAL

Probleem: Het algemene, gemiddelde resultaat qua behalen van het streefcijfer is positief: gemeentebesturen halen gemiddeld 2,54%, OCMW's 2,10% (rekening houdend met de beperking van de telling, zonder bepaalde beroepscategorieën)¹³. Er is echter nog geen optrekking van het streefcijfer van 2% voorzien.

Beleid: Nog geen plannen om het streefcijfer van 2% op te trekken.

Voorstel: Het streefcijfer van 2% optrekken naar 3% tegen eind 2020.

Probleem: Er worden steeds meer taken van lokale besturen uitbesteed aan autonome overheidsbedrijven. Ook vallen bijv. politie en brandweergebieden vaak niet meer samen met de lokale besturen.

Beleid: Er zijn geen streefcijfers tewerkstelling personen met een handicap voor wat betreft deze taken / bevoegdheden van lokale bestuur die zijn uitbesteed.

Voorstel: Autonome overheidsbedrijven en bovenlokale structuren moeten ook aan de streefcijfers van de lokale overheden voldoen.

Probleem: Tewerkstellingspercentages bij autonome overheidsbedrijven en bovenlokale structuren worden niet gemonitord hoewel ze van betekenis zijn bij de analyse van tewerkstelling bij de lokale overheden.

Beleid: Er zijn geen plannen om monitoring van tewerkstellingspercentages bij autonome overheidsbedrijven en bovenlokale structuren te meten en monitoren.

Voorstel: De tewerkstellingspercentages voor personen met een handicap bij autonome overheidsbedrijven en bovenlokale structuren moeten worden gemonitord en worden mee opgenomen bij de cijfers over lokale besturen.

Probleem: Voor OCMW's blijven er uitzonderingen voorzien op het streefcijfer van 2% tewerkstelling. Er ligt een verouderde redenering aan ten grondslag, namelijk dat zorgvoorzieningen zoals ziekenhuizen minder mogelijkheden hebben om mensen met een handicap tewerk te stellen omwille van het soort beroepsprofielen.

Beleid: Er zijn geen plannen om deze uitzondering aan te passen.

Voorstel: Welzijnsvoorzieningen, zelfs als het openbare diensten zijn, zouden moeten inzetten op de reguliere tewerkstelling van personen met een handicap en een chronische ziekte. Het streefcijfer van 2% moet dus gelden voor alle diensten van OCMW's. Al het personeel van OCMW's moet worden meegenomen in de telling.

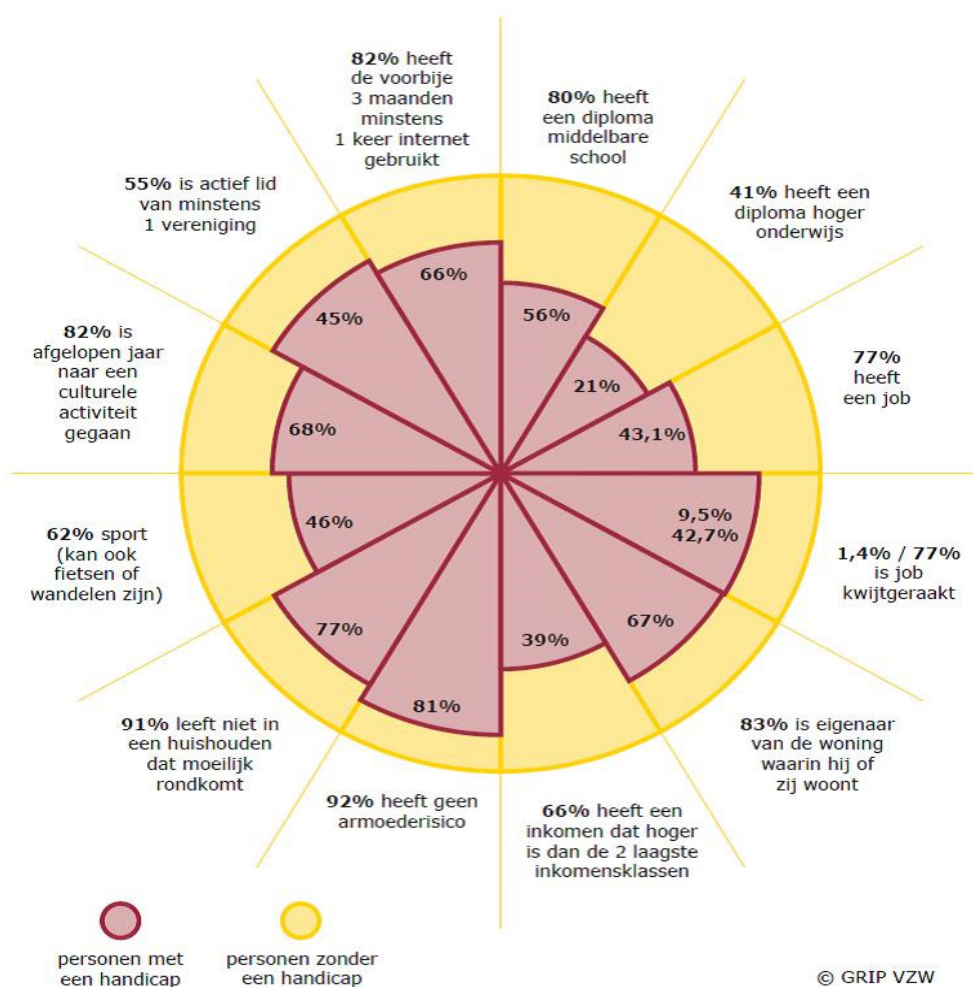
¹³ <http://www.serv.be/diversiteit/persberichten/personeel-lokale-besturen-kan-diverser>

6. Slotwoord

In 2016 publiceerden we onze tweede 'Inclusiespiegel Vlaanderen'¹⁴. Aan de hand van een aantal sleutelindicatoren en cijfers over de maatschappelijke participatie van personen met een handicap toonden we aan dat het niet goed gesteld is met inclusie.

Doordat Inclusiespiegel Vlaanderen 2016 ook een evolutie in kaart bracht, bleek dat de situatie ook niet verbeterd is ten opzichte van 10 jaar geleden. We deden alarmerende vaststellingen op tal van domeinen.

Tweede meting

¹⁴ <https://www.gripvzw.be/nl/artikel/22/persbericht-grip-inclusiespiegel-vlaanderen-2016>

Ondanks goed bedoelde maatregelen is er nog een gebrek aan een coherent beleid dat personen met een handicap echte kansen geeft om in de samenleving op te groeien, te leven en te participeren.

Bijna 10 jaar na ratificatie van het VRPH is het hoog tijd voor een duidelijke kentering. De regeringen die in 2019 gevormd worden, moeten een plan voor inclusie maken en zeer resoluut een inclusief beleid op alle domeinen in de steigers zetten.

GRIP staat klaar om hierover samen te werken.

Katrijn Ruts
Stafmedewerker Beleid GRIP vzw